

The Role of Virtual Social Networks in the Relationships of Couples Referring to the Family Court

Farid Ahmadrad

PhD student in Assessment and Measurement (Psychometric), Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Mohsen Jadidi *

Associate Professor, Department of Clinical Psychology, Islamic Azad University, Ghods Branch, Tehran, Iran

Mohammad Bagher SaberiZafarghandi

Associate Professor of Psychiatry, Tehran Institute of Psychiatry- school of Behavioral Sciences and Mental Health, (Addiction Department) Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Samaneh Sadat Sarkeshikian

PhD student in Sociology of Social Groups, University of Tehran Markaz, Tehran, Iran

Abstract

Information and commun Virtual social networks have become the most similar to human society with the process of information explosion that they have undertaken and have become an important and influencing factor in couples' relationships. The aim of the present study was to identify the role of virtual social space in the relationships of couples referring to the family court, especially its effect on the functioning of the family and their mental health. The current research was among qualitative researches and three types of open, central and selective coding were used to analyze the data. The statistical population of the current study included couples referring to family courts, who were purposefully sampled and interviewed. The tool used in the present study was a structured and semi-structured interview. From the analysis of the conducted interviews, 207 open codes were obtained, among which 8 main themes were extracted to express the lived experiences of the interviewees, which included: "Internet addiction",

* Corresponding Author: jadidi.mohsen@gmail.com

How to Cite: Ahmadrad, F., Jadidi, M., SaberiZafarghandi, M. B., Sarkeshikian, S. S. (2023). The Role of Virtual Social Networks in the Relationships of Couples Referring to the Family Court, *Journal of New Media Studies*, 9(35), 475-510. DOI: 10.22054/nms.2023.68821.1419

"covering the emotional and mental void", etc. The result of the study showed that social-virtual space plays an important role in the process of socialization and re-socialization of couples; which, along with other factors, stabilize different attitudes and thoughts and also have a significant impact on their mental health. In summary, it can be concluded that excessive use of media, especially social virtual space, can cause many harms, including excessive dependence on technology, separation and loneliness, internet addiction, depression and boredom, psychological, physical, economic, etc. be in pairs. and boredom, and psychological, physical issues in couples

Keywords: Virtual Social Space, Relationships, Couples, Family Court.

Introduction

Information and Communication Technology (ICT), particularly social media networks, has significantly enhanced its influence on family dynamics, owing to its evolving utilization objectives and its ever-growing penetration. The significance of these platforms is highlighted across the family unit, owing to their extensive presence. In fact, virtual social networks, with the exponential growth they have experienced, bear a striking resemblance to the human society at large, and thus, exert a significant influence on marital relations. Studies have demonstrated the pivotal role of Information and Communication Technology (ICT) in the structure and daily routines of couples. In particular, its importance emerges in areas of communication, relationship development, education, work-life balance, leisure time, parenting styles, and others. In light of this, concentrating on identifying shortcomings, gaps, and risks associated with ICT usage in relation to the performance and functioning of couples becomes exceedingly pertinent.

Literature Review

Nowadays, families face a myriad of technologies, particularly the introduction of Information and Communication Technology (ICT) to their homes. Stevenson (2011) acknowledges that its initial introduction is for educational aims, yet it soon extends to other spheres of socio-cultural life. While the multipurpose nature of ICT enables ease of life, it also breeds disputes among family members. Ghazanfar et al. (2015) assert that the application of ICT can modify the institution of the family itself, as well as its phases of development. Stress and other health-related concerns, safety issues, privacy infringements, access to inappropriate content, reduced social interactions, decreased family gatherings, and changes in dietary habits have become a frequent occurrence in the structure of modern families, arising out of their extensive reliance on Information and Communication Technology (ICT). The number of users of this medium had been estimated at a threshold spanning between 150 to 180 million people in 1999. The figure elevated to over 200 million people in 2002, surpassing 1.5 billion people in 2008 and surpassed 2.4 billion people in 2012, exceeding 2.7 billion people in 2016, and surpassed 3.5 billion people by 2018. Thus, social media platforms have reached a state of widespread adoption and proliferation across

all facets of society, culminating in the emergence of new patterns within marital relationships.

Methodology

It is necessary to understand the impact that social media networks have on the relationships of couples attending family courts. In this context, the present study constituted qualitative research and adopted thematic analysis to analyse the data collected. The initial sampling pool consisted of 27 couples (15 males and 12 females) attending family courts, among whom 24 individuals ultimately participated in the study. For this study, structured and semi-structured interviews were utilized as the main tools for data collection. The key questions are:

How have social media platforms impacted the functioning of couples?

What are the background factors associated with excessive usage of social media networks?

What could be the repercussions of the excessive utilization of social media networks?

Results

Upon analysing the transcribed interviews, a total of 207 open codes were derived. These open codes were grouped into seven essential themes, each depicting the realities that the interviewees experienced, namely: "Internet addiction"; "Covering the emotional and mental void"; "Non-recognition"; "Online sexual activities"; "Expansion of entertainment through social networks"; "Psychological and sociological problems" and "Distorted perception of reality."

The results of the present investigative study reveal a wide array of positive and negative impacts of extensive usage of virtual social media networks on interpersonal relationships. While digital platforms can enable communication and enhance communication for partners, such networks can, simultaneously, cause a loss of trust and communication between them. In addition, the results revealed that the availability and ease of accessibility of social media platforms can increase the likelihood of engaging in extra-marital online sexual activities, which can generate feelings of betrayal and distrust, causing an eventual breakup. Internet addiction, furthermore, was recognized as a significant drawback of virtual media networks in family

functioning, and it is associated with adverse psychological and social repercussions, such as depression, anxiety, and decreased social support. Social media platforms can also lead to distortions of reality and unrealistic expectations within a relationship. Curated online profiles may lead to the presentation of idealized and filtered images and details about one's life, creating unrealistic expectations and feelings of inadequacy among partners. This, in turn, can lessen satisfaction and increase tensions in the relationship. The results of the present study revealed that virtual social spaces can contribute to the process of socialization and re-socialization of couples, and this, along with other factors, can potentially result in altering attitudes and perspectives and can also affect mental health.

Conclusion

The widespread and multidimensional advancement of internet communication has introduced various challenges and issues to our contemporary existence. In spite of providing numerous benefits, such platforms can pave the path for the dissemination of misinformation, leading to the challenge and subversion of basic values. Social media networks, with their insidious influence, have altered human relationships to an unprecedented extent, enabling the control and manipulation of public opinions, fostering social unrest, and even instigating conflicts and crises. Excessive usage of media, primarily of virtual social platforms, has the potential to spark and exacerbate a plethora of harmful effects on marital relationships, including excessive reliance on technology, separation, and feelings of loneliness, internet addiction, depression, and boredom, on top of causing personal, familial, relational, emotional, psychological, physical, economic, and other difficulties within couples.

نقش فضای اجتماعی مجازی در روابط زوج‌های مراجعه کننده به دادگاه خانواده

دانشجوی دکتری سنجش و اندازه‌گیری (روان‌سنجی)، گروه سنجش و اندازه‌گیری دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

فرید احمدراد

دانشیار گروه روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قدس، تهران، ایران

محسن جدیدی *

دانشیار گروه روان‌پزشکی، موسسه روان‌پزشکی تهران - دانشکده علوم رفتاری و سلامت روان، (گروه اعتیاد)، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

محمدباقر صابری ظفرقندی

دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی گروه‌های اجتماعی، دانشگاه تهران مرکزی، تهران، ایران

سمانه سادات سرکشیکیان

چکیده

شبکه‌های اجتماعی مجازی با روند انفجار اطلاعاتی که در پیش گرفته‌اند، بیشترین شباهت را به جامعه انسانی پیدا کرده و تبدیل به عامل مهم و تأثیرگذاری در روابط زوج‌ها شده است. هدف پژوهش حاضر شناسایی نقش فضای اجتماعی مجازی در روابط زوج‌های مراجعه کننده به دادگاه خانواده، خصوصاً تأثیر آن بر کارکرد خانواده و سلامت روان آن‌ها بود. پژوهش حاضر در زمره‌ی پژوهش‌های کیفی بود و جهت تحلیل داده‌ها از تحلیل مضمون استفاده شد. جامعه آماری مطالعه‌ی حاضر شامل زوج‌های مراجعه کننده به دادگاه‌های خانواده بودند که به صورت هدفمند نمونه‌گیری شدند. ابزار مورد استفاده در مطالعه‌ی حاضر مصاحبه‌ی ساختمند و نیمه ساختمند بود. یافته‌های مطالعه‌ی حاضر ۲۰۷ کد باز بودند که در ۸ تم اصلی جای گرفتند که شامل: «اعتیاد به اینترنت»، «پوشاندن خلأ احساسی و ذهنی» و ... بودند. تحلیل یافته‌ها نشان داد که فضای اجتماعی مجازی در فرآیند جامعه‌پذیری و جامعه‌پذیری مجدد زوج‌ها نقش مهمی را ایفا

نقش فضای اجتماعی مجازی در روابط زوج‌های مراجعه کننده به دادگاه خانواده؛ احمدراد و همکاران | ۴۸۱

می‌کند؛ که در کنار سایر عوامل، موجب تثبیت نگرش‌ها و تفکرات مختلف شده و همچنین تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر سلامت روان آن‌ها داشته است. ماحصل کلام می‌توان نتیجه گرفت استفاده بی‌رویه از رسانه‌ها به خصوص فضای اجتماعی مجازی، می‌تواند آغازگر آسیب‌های متعددی از جمله وابستگی مفرط به فناوری، جدایی و احساس تنهایی، اعتیاد اینترنتی، افسردگی و احساس بی‌حوصلگی روانی و ... در زوج‌ها می‌شود.

کلیدواژه‌ها: فضای اجتماعی مجازی، روابط، زوج‌ها، دادگاه خانواده.

مقدمه

خانواده واحد بنیادی جامعه در حوزه‌های امنیت، عشق، تعلق و هویت است (Lawlor et al, 2007). عوامل مختلفی بر عملکرد خانواده تأثیر می‌گذارند که در این میان فناوری اطلاعات و ارتباطات^۱ (ICT) سرعت تأثیرگذاری بیشتری دارد چراکه امروزه هدف بنیادین استفاده از آن به سرعت در حال تغییر است و در تمام فعالیت‌های اعضای خانواده نقش آفرینی می‌کند (Huisman et al, 2012). در واقع فناوری اطلاعات و ارتباطات مرزهای خانواده را بازتعریف کرده است (Wajcman et al, 2008). به این ترتیب، در ساختار و فعالیت‌های روتین زوجها مانند ارتباطات، توسعه روابط، آموزش، تعادل زندگی، کار و خانه، اوقات فراغت، سبک‌های فرزندپروری و بسیاری موارد دیگر نقش پررنگ دارد.

پیشرفت و گسترش صنعت ارتباطات و در اوج آن شبکه‌های اجتماعی مجازی^۱ به عنوان یکی از محبوب‌ترین برنامه‌های اینترنتی، منجر به پیدایش شبکه ارتباطی و اطلاعاتی گسترده‌ای شده است؛ که با وجود تفاوت ماهیت این شبکه‌ها با شبکه‌های اجتماعی که در فضای حقیقی وجود دارند در همه‌ی بخش‌های جامعه‌ی معاصر رسوخ کرده است (Abazari et al, 2021; Seyedfatemi et al, 2021). این شبکه‌ها عاملی مهمی در تحولات و تغییرات اجتماعی عصر کنونی هستند که فارغ از محدودیت‌های زمانی، مکانی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی هستند (CĂLIN et al.; Harrison et al., 2021). این ابزار، نیازهای افراد را در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، تفریحی و غیره در قالب تصویر، فیلم و متن تأمین می‌کند و به عنوان یک رسانه جمعی چندکارکردی، اجازه می‌دهد هر فرد یا گروه آزادانه احساسات و اندیشه‌های خود را به دیگری منتقل کند و به تقویت و تشدید رویکرد افراد کمک می‌نماید (Abbas, 2021; Bobrova, 2021; Conti et al, 2011).

فضای اجتماعی-مجازی که شامل انواع رسانه‌های مجازی می‌شود که الگو و نماد خوبی برای بازتاب ارزش‌های حاکم در یک جامعه است. این فضا در فرآیند

نقش فضای اجتماعی مجازی در روابط زوج‌های مراجعه کننده به دادگاه خانواده؛ احمدراد و همکاران | ۴۸۳

جامعه‌پذیری^۱ اعضای جامعه نقش مهمی را ایفا می‌کند؛ که در کنار سایر عوامل موجب تغییر و تثبیت نگرش‌ها و تفکرات مختلف در افراد جامعه می‌شود (Chibli, 2021; Lazakidou, 2012). شبکه‌های اجتماعی مجازی علی‌رغم تمامی محاسن و مزایا که دارند، پاره‌ای از دغدغه‌ها و نگرانی‌ها را بر زوج‌ها فارغ از نژاد، قومیت و مذهب در تمام جهان از جمله ایران تحمیل کرده است (Lazakidou, 2012; Bobrova, 2021). از جمله پیامدهای منفی آن می‌توان به منزوی شدن افراد، به خطر افتادن حریم خصوصی، اختلال در تعامل فرزندان با والدین، بروز آسیب‌های نوظهور در خانواده، اختلال در انجام وظایف زناشویی^۱، طلاق‌های فزاینده و ازهم‌پاشیدگی بنیاد خانواده اشاره کرد (Bafghi and Bafghi, 2018; Lazakidou, 2012). در کنار عوامل مذکور این فضا همچنین بستر مساعدی برای انتشار تبلیغات و اطلاعات نادرست نیز است که می‌تواند باورها و نگرش زوج‌ها را به سمت و سویی خاص سوق دهد (Conti, Hasani & Crispo, 2011; Millham & Atkin, 2018). به‌طور مثال بسیاری از گروه‌های اقلیتی ناهنجار نسبت به ارزش‌های جامعه که در گذشته امکان انتشار افکار خود را نداشتند می‌توانند با این شبکه‌ها با مخاطبان زیادی ارتباط برقرار کرده و به نشر افکار خود بپردازند (Millham & Atkin, 2018).

فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات (ICT) به‌طور گسترده دستگاه‌های سخت‌افزاری (مانند رایانه‌ها، تلفن‌های هوشمند، دوربین‌های الکترونیکی) و همچنین نرم‌افزارها و برنامه‌های کاربردی مورد استفاده در این دستگاه‌ها (به‌عنوان مثال، ایمیل، ویدئو کنفرانس، شبکه‌های اجتماعی آنلاین) که زیربنای فرهنگ دیجیتال هستند را شامل می‌شود (Galvin et al, 2006; Broderick, 1993). با توجه به رشد تصاعدی در استفاده از این منابع در دو دهه گذشته، فناوری اطلاعات و ارتباطات امروزه بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی خانوادگی مدرن را تشکیل می‌دهند (Galvin et al, 2006; Lanigan, 2009)؛ بنابراین برای پرهیز از معایب این فناوری‌ها که نقش پررنگی در شکل‌دهی روابط بین زوجین دارند، یادگیری، آموزش و ارتقای سطح سواد رسانه‌ای برای درک دنیای جدید و استفاده از ابزارها و

امکانات آن ضروری است (Luppicini, R., & Alotaibi, 2021; Pearson, 2009). ارتباط متقابل تسهیل شده توسط سایت‌های شبکه‌های اجتماعی (Bandura, 2006) ظهور الگوهای جدید استفاده از فناوری (به‌عنوان مثال، چند کارکردی رسانه، اتصال دائمی) را تقویت می‌کند (Galvin et al, 2006; Lanigan, 2009; Caprara et al, 2004). باین حال، درحالی که برخی از مطالعات نشان داده‌اند که این تحولات در ارتباطات انسانی می‌تواند منجر به اختلال در روال خانواده (Bacigalupe & Lambe, 2011)، از دست دادن کنترل خانواده بر تعاملات مجازی و همچنین بر مرزهای خصوصی و عمومی می‌شود (Bacigalupe & Lambe, 2011; Caplan, 2003)؛ سایر مطالعات نتایج خوش‌بینانه‌تری ارائه کردند این مطالعات مزایایی همچون ساده‌سازی مدیریت فعالیت‌های روزانه (Scotto di Luzio et al, 2014) و حفظ روابط خانوادگی علی‌رغم فاصله جغرافیایی (Broderick, 1993) را از دستاوردهای فناوری اطلاعات می‌دانند.

زیرمجموعه دیگری از مطالعات نشان می‌دهد که ICT به دلیل استفاده کودکان برای مقاصد سرگرمی و پدیده فرهنگ اتاق، زمان اختصاص یافته به خانواده را کاهش می‌دهد و منجر به درگیری‌های بین نسلی می‌شود (Bacigalupe & Lambe, 2011) علاوه بر این، توسعه سریع توانایی‌های تکنولوژیکی توسط نوجوانان باعث تشدید شکاف دیجیتال بین نسلی شده است (Bacigalupe & Lambe, 2011; Haddon, 2011). در این سناریو اقتدار والدین ممکن است نسبت به فرزندان کم شده و فضایی را برای زیر سؤال بردن قوانین، مرزها و ارزش‌های خانواده ایجاد می‌کند (Kim et al, 2010). مطالعات صورت گرفته نشان داد که فقدان گفتگوهای خانوادگی، تخریب روابط، ارتباطات مجازی بی‌رویه، کاهش زمان اختصاص یافته به خانواده، تعامل فیزیکی کمتر، انزوا و گسست خانواده از جمله موارد مخرب و منفی استفاده از ICT محسوب می‌شوند.

به‌طور کلی، مطالعات صورت گرفته نشان دادند که ICT، تغییرات کیفی را در نحوه تعامل زوج‌های امروزی ایجاد می‌کند. باین حال این پژوهش‌ها همچنان ناسازگار و ناهمگن هستند و این مطالعات بر روی ICT‌های مختلف (مانند تلفن‌های هوشمند، ویدئو

نقش فضای اجتماعی مجازی در روابط زوج‌های مراجعه کننده به دادگاه خانواده؛ احمدراد و همکاران | ۴۸۵

کنفرانس، پیام‌های فوری)، متغیرهای خرد عملکرد خانواده (به‌عنوان مثال، انسجام، تعارض) و فعالیت‌های مختلف انجام شده ICT (مانند ملاقات با مردم، پرداخت قبوض) متمرکز شده است. همچنین یکی از محدودیت‌های دیگر در این نوع مطالعات استفاده از ابزارهای غیراستاندارد و روش‌شناسی‌های ضعیف رایج بود. به‌طور طبیعی، ادغام سریع ICT در زندگی زوج‌ها سناریوهای تعاملات جدید و همچنین بازآفرینی در الگوهای روابط خانوادگی فعلی را ایجاد کرده است (Saberizafarghandi et al, 2023)، به همین علت تمرکز بر تشخیص کمبودها، شکاف‌ها و احتیاط‌های ناشی از ICT در رابطه با عملکرد زوج‌ها اهمیت قابل توجهی پیدا می‌کند (Haddon, 2011; Broderick, 1993). با توجه به اهمیت نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در روابط زوج‌ها در مطالعه حاضر سعی بر پاسخ‌گویی به سؤالات کلیدی به شرح ذیل شده است:

شبکه‌های اجتماعی مجازی چه تأثیری بر عملکرد زوج‌ها گذاشته‌اند؟

عوامل زمینه‌ای استفاده بی‌رویه از شبکه‌های اجتماعی مجازی چه مواردی می‌تواند باشد؟

پیامدهای استفاده بی‌رویه شبکه‌های اجتماعی مجازی چه مواردی می‌تواند باشند؟ بسیاری از مطالعات انجام شده توسط نویسندگان مختلف (که در بخش مقدمه و ادبیات این مقاله به آن‌ها پرداخته شده است) در سراسر جهان، به نقش استفاده از ICT در خانواده متمرکز شده‌اند و عمدتاً در کشورهای توسعه یافته انجام شده‌اند، از آنجایی که میزان درک و پذیرش فناوری در چنین کشورهایی با مناطق در حال توسعه و توسعه نیافته متفاوت است، نیاز به مطالعه چگونگی نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات بر ساختار و فعالیت‌های روزمره زوج‌ها به گونه‌ای که همخوان با فرهنگ‌های مادی و معنوی باشد وجود دارد.

چارچوب مفهومی

رسانه و رسانه اجتماعی

رسانه در مفهوم عمومی آن به معنی عامل وساطت کننده است (Bacigalupe & Lambe, 2011)، رسانه‌های جمعی مانند روزنامه‌ها، مجلات و تلویزیون، نهادهایی ارتباطی هستند

که پیام‌ها را در سطحی گسترده تولید و توزیع می‌کنند. رسانه‌ها از نظر کنترل مخاطب یا رسانه‌های پخش (بسته) مانند رادیو و تلویزیون هستند که همچنان مخاطبانشان بر تولید و دریافت محتوا کنترلی ندارند، یا رسانه‌های مشارکت پذیر (نیمه‌باز) هستند مانند روزنامه و کتاب که مخاطبان بر تولید محتوای آن‌ها نیز کنترلی ندارند اما به صورت فعال می‌توانند تصمیم بگیرند چه زمانی و به کدام محتوا دسترسی داشته باشند و یا رسانه‌های تعاملی (باز) می‌باشند که متکی بر ارتباطات دوسویه‌اند و کاربران آن‌ها می‌توانند نقش‌های خود را به‌عنوان پیام‌دهنده و پیام‌گیرنده به‌سادگی تغییر دهند (Millham & Atkin, 2018).

رسانه‌های اجتماعی در رشته‌های مختلف با اصطلاحات متفاوتی مورد بررسی قرار گرفته‌اند؛ رسانه‌های جدید، رسانه‌های اجتماعی، وب‌سایت‌های شبکه‌سازی اجتماعی روزانه (Scotto di Luzio et al, 2014)، وب‌سایت‌های شبکه اجتماعی، خدمات شبکه‌سازی اجتماعی و شبکه‌های اجتماعی آنلاین از جمله اصطلاحاتی است که برای اشاره به رسانه‌های تعاملی جدید مورد استفاده قرار گرفته‌اند. این واژه‌گزینی‌ها، طیفی از دیدگاه‌های فنی تا ارتباطی - فرهنگی را بازنمایی می‌کند.

فناوری اطلاعات و ارتباطات و خانواده و کارکرد آن

خانواده‌های معاصر با فناوری‌های مختلف سازگار شده‌اند و این به کلیدی برای تعامل اجتماعی میان اعضای خانواده تبدیل شده است (Afolaranmi, 2020). استیونسون^۱ (۲۰۱۱) با مطالعه نقش استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در فعالیت‌های روزمره اذعان داشت که ورود اولیه فناوری اطلاعات و ارتباطات در خانه برای اهداف آموزشی است و سپس با سایر ابعاد زندگی اجتماعی درگیر می‌شود. ویژگی چند کارکردی ICT به آسان‌تر کردن زندگی کمک می‌کند، اما درگیری بین اعضای خانواده را نیز به وجود می‌آورد. استرس و سایر مسائل بهداشتی، ایمنی، حریم خصوصی، دسترسی به محتوای مستهجن، ارتباطات اجتماعی کمتر، فقدان عادات غذایی خانوادگی، تجمعات خانوادگی کمتر و تغییر در عادات غذایی مشکلاتی هستند که در ساختار خانواده معاصر به دلیل استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات گزارش شده است (Huisman et al, 2012).

نقش فضای اجتماعی مجازی در روابط زوج‌های مراجعه کننده به دادگاه خانواده؛ احمدراد و همکاران | ۴۸۷

در بسیاری از خانواده‌ها، فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌عنوان یک پایانه نگهدارنده کودک استفاده می‌شود که پیامدهای منفی در دوره‌های بعدی در پویایی خانواده ایجاد می‌کند (Villegas, 213). در همین راستا لازم است اشاره شود که تعارض والد-کودک زمانی به وجود می‌آید که کودکان از عدم دانش والدین خود در مورد استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات سوءاستفاده می‌کنند (Clark, 2009). در رابطه با والدین و فرزندان، تأیید متقابل محتوا، نرم‌افزار نظارت و بازدید مجدد از سایت‌های بازدید شده توسط کودکان، به فعالیت مکرر والدین در خانه تبدیل شده است. مطالعات نشان دادند که ۶۱ درصد از والدین استفاده از اینترنت را برای فرزندان خود محدود می‌کنند. آن‌ها بر اساس تجربه و دانش فنی خود قوانینی را برای کودکان تعیین می‌کنند و والدینی که دانش فنی بیشتری دارند نسبت به دیگران در تحمیل قوانین خانواده مسلط و مطمئن‌تر هستند (Mascheroni, 2014). همچنین زوج‌های غنی‌شده از فناوری اطلاعات و ارتباطات دریافته‌اند که در بسیاری از مواقع شریکشان به شیوه‌های آزاردهنده رفتار می‌کند (Corrie & Callanan, 2001).

از آنجایی که فناوری اطلاعات و ارتباطات پتانسیل تأثیرگذاری بر عملکرد خانواده، فرآیندها، ارتباطات، نقش‌ها و روابط را دارد، توجه بیشتری را در زمینه خانواده ایجاب می‌کند. غضنفر و همکاران (۲۰۱۵) می‌گویند که فناوری اطلاعات و ارتباطات می‌تواند نهاد خانواده و مراحل رشد خانواده را تغییر دهد و تحول فرهنگی ایجاد کند. هرگاه فناوری جدیدی به خانواده وارد شود، نقش‌ها یا مهارت‌های جدیدی را در کنار نقش‌های غالب تغییر می‌دهد و منجر به تغییرات رابطه‌ای می‌شود (Mesch, 2006).

آسیب‌شناسی دنیای مجازی

بررسی اثرات وسایل ارتباط جمعی یکی از پیچیده‌ترین مباحث در آسیب‌شناسی اجتماعی است. در سال‌های اخیر، تحقیق در زمینه فضای سایبری به‌عنوان یک موضوع اجتماعی و فرهنگی مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. آزار و اذیت، تحریف واقعیت، سبک زندگی و جامعه‌پذیری نامطلوب از جمله آسیب‌های وارده از دنیای مجازی است که در

ذیل هر کدام مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱) آزار و اذیت

یکی از مباحث مورد توجه در حوزه‌ی آسیب‌شناسی دنیای مجازی ابژه‌ی آزار و اذیت قرار گرفتن است، آزار و اذیت در سایبر بدین معنا است که فردی از طریق استفاده از فناوری ارتباطات، سایرین را مورد آزار و اذیت قرار می‌دهد (Bacigalupe & Lambe, 2011). مزاحمان از پست الکترونیک یا سایر ابزارهای ارتباطی الکترونیک برای ایجاد مزاحمت قربانیان خود استفاده می‌کنند. مزاحمت عموماً شامل آزار و یا رفتار تهدیدآمیزی است که فردی به‌طور مکرر در مقابل فرد دیگری به کار می‌برد. مزاحمت‌ها می‌تواند در فضای مجازی صورت گیرد و در همان‌جا نیز ادامه یابد و می‌تواند در فضای مجازی آغاز شود و به فضای زندگی واقعی گسترش یابد. این حقیقت که مزاحمت‌های اینترنتی شامل برخورد جسمی نمی‌شود، ممکن است باعث این تصور اشتباه شود که از مزاحمت جسمی بی‌آزارتر است؛ اما این امر لزوماً درست نیست. مزاحمان می‌توانند از سهولت ارتباطات به‌اندازه سهولت دسترسی فزاینده به اطلاعات شخصی افراد سوءاستفاده کنند. سرانجام، آزار و اذیت مجازی، همانند مزاحمت جسمی در دنیای واقعی می‌تواند مقدمه رفتار جدی‌تر باشد که شامل خشونت فیزیکی هم می‌شود.

۲) سبک زندگی

رسانه‌های اجتماعی به گونه‌ی خاصی بر روی سبک زندگی هم تأثیر می‌گذارند (Millham & Atkin, 2018) شبکه‌های اجتماعی مجازی قدرت فرهنگی عظیمی را در بردارند تا سبک زندگی افراد را تحت شعاع قرار دهند و به جهت گیری خاص در جنبه‌های گوناگون زندگی منجر می‌شوند.

۳) تحریف واقعیت

رسانه‌های همگانی دارای کارکردهای متفاوت و متعدد در دو بعد مثبت و منفی هستند. یکی از پیامدها و نتایج مهم حضور و مشارکت کاربران در این شبکه‌ها، فراهم‌آوری زمینه

حرکت‌های جمعی و بحران‌ها و یا در نقطه مقابل، مهار آن است روزانه (Scotto di Luzio et al, 2014). محیط مجازی محیطی فاقد مقررات است که در آن ناشناس بودن فرصت‌های زیادی را برای پراکندن دیدگاه‌های افراطی و اطلاعات اغلب نادرست در اختیار افراد می‌گذارد (Abazari et al, 2021; Seyedfatemi et al, 2021). اخبار و رویدادهای جنایی بخش عمده‌ای از محتوای تمامی رسانه‌های گروهی را به خود اختصاص داده است در همین راستا می‌توان اشاره کرد که تصور مردم از جرم به شدت تحت تأثیر رسانه‌ها قرار گرفته است تا آنجا که تصورات و پنداره‌های موجود درباره جرم عمدتاً محصول رسانه‌ها است.

۴) جامعه‌پذیری

فناوری‌های ارتباطی نوین و گسترش استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بین عوامل جامعه‌پذیری را بر هم زده است (Afolaranmi, 2020)؛ زیرا شبکه‌های اجتماعی در سال‌های اخیر جایگاه درخور توجهی در اینترنت پیدا کرده‌اند و به رده‌ی پربیننده‌ترین‌های فضای مجازی راه یافته‌اند. گرایش به سراچه‌های شبکه‌های اجتماعی در سراسر دنیا همچنان رو به رشد است شبکه‌های اجتماعی با اینکه عمر چندان زیادی ندارند، در زندگی روزمره افراد نقش بسیار پررنگی دارند و بسیاری از کاربران روزانه حداقل یک‌بار به صفحه شخصی خود در شبکه اجتماعی شان سر می‌زنند. این شبکه‌ها در شکل‌دهی به هویت نقش دارند و حتی روی ابعاد اقتصادی و اجتماعی و سیاسی جوامع هم اثرگذارند. امروزه با توجه به نقشی که تاکنون در ابعاد مختلف زندگی داشته‌اند، نمی‌توان آن‌ها را در مسئله جامعه‌پذیری سیاسی نادیده گرفت.

اینترنت در آینه آمار

تعداد بهره‌گیران از این رسانه تا سال ۱۹۹۹ میلادی بین ۱۵۰ تا ۱۸۰ میلیون نفر برآورد شده است. این رقم در سال ۲۰۰۲ به بیش از ۲۰۰ میلیون نفر، در سال ۲۰۰۸ بالغ بر ۱/۵ میلیارد نفر، در سال ۲۰۱۲ به بیش از دو میلیارد و چهارصد میلیون نفر، در سال ۲۰۱۹ به بیش از

چهار میلیارد و پانصد میلیون نفر رسیده است (Seyedfatemi et al, 2021). پیمایش‌های اخیر نشان می‌دهد که اهداف کاربران در استفاده از رسانه‌های اجتماعی متفاوت است و دختران بیشتر از پسران از رسانه‌های اجتماعی با غنای رسانه‌ای بالا (دیداری) مانند اینستاگرام، اسنپشات و تامبلر استفاده می‌کنند و پسران بیشتر از دختران از بازی‌های آنلاین استفاده می‌کنند (Abazari et al, 2021; Seyedfatemi et al, 2021).

تأثیرات جامعه‌شناختی واقعیت مجازی

ویژگی مشترک رسانه‌های اجتماعی، محوریت کاربر، ارتباط‌گیری آسان و معاشرت‌پذیری شبکه‌ای است و به تعبیر ولمن بستری در تبدیل فرد به یک درگاه ارتباطی است. رسانه‌های اجتماعی مجازی بستری برای برقراری تعاملات نمادین، ابراز خود، بازتعریف هویت اجتماعی و فردی، معنایابی و شکل‌گیری سبک‌های زندگی جدید هستند (Seyedfatemi et al, 2021) بنابراین رسانه‌های اجتماعی مجازی نقش پررنگی در روابط بین فردی و شکل‌گیری الگوی جدید روابط اجتماعی دارند.

روش پژوهش

پژوهش حاضر در زمره‌ی پژوهش‌های کیفی است که با روش تحلیل مضمون، داده‌ها مورد تحلیل قرار گرفتند. اولین گام این پژوهش بررسی کیفی برای شناسایی مؤلفه‌ها، مقولات، طبقات و گویه‌های نقش فضای مجازی اجتماعی بر کارکرد خانواده از نظر زوج‌های در شرف طلاق بود. جامعه آماری شامل زوج‌های مراجعه‌کننده به دادگاه‌های خانواده بود، در مطالعه حاضر الزامی به شرکت هر دو زوج در مطالعه وجود نداشت و شرکت‌کنندگان به صورت هدفمند نمونه‌گیری شده و مورد مصاحبه قرار گرفتند. نمونه‌گیری تا رسیدن به اشباع نظری ادامه پیدا کرد. سؤالات مصاحبه به صورت ساختمند و نیمه ساختمند با توجه به ادبیات و پیشینه نظری و نیز کسب نظرات کارشناسان تدوین و تنظیم گردید. هر مصاحبه حدود ۴۵ دقیقه طول کشید. برای جمع‌آوری حداکثری داده‌ها و بررسی دقیق‌تر، با کسب اجازه از شرکت‌کنندگان از دستگاه ضبط صدا استفاده شد. سپس

نقش فضای اجتماعی مجازی در روابط زوج‌های مراجعه کننده به دادگاه خانواده؛ احمدراد و همکاران | ۴۹۱

داده‌های گردآوری شده و توسط نرم‌افزار MAXQDA18 در سه سطح کدگذاری باز، محوری و انتخابی تحلیل شدند. مراحل انجام پژوهش حاضر به شرح زیر انجام گرفت:

- (۱) گردآوری داده‌های تجربی، از طریق مصاحبه و تجزیه و تحلیل متنی
- (۲) کدگذاری باز روی مصاحبه‌های صورت گرفته
- (۳) دسته‌بندی داده‌های کدگذاری شده و مقایسه با دیگر داده‌ها بر اساس وجوه مشترک آنها

- (۴) استفاده از چارچوب اولیه‌ی داده‌ها جهت ایجاد مفاهیم
- (۵) بسط مفاهیم شامل: الف) کاهش؛ که در آن پژوهشگر داده‌ها را دسته‌بندی کرده و مقوله‌ها باهم مقایسه می‌شدند تا ارتباط بین آنها شناخته شود، ب) دست‌چین کردن داده‌های پژوهشی قبلی، ج) مقایسه‌ی داده‌های طبقه‌بندی شده با متغیرهای اصلی جهت دستیابی به شرایط وقوع آنها.
- (۶) تعدیل و تصحیح مفاهیم و ادغام آنها (استفاده از کدگذاری نظری و یادداشت نویسی، جهت شکل‌گیری هر چه بیشتر مستدل بودن نظریه‌ها).
- (۷) تهیه گزارش پژوهش

یافته‌های پژوهش

۲۷ نفر مصاحبه‌شونده در مطالعه حاضر شرکت داشتند که ۱۵ نفر مرد و ۱۲ نفر زن بودند. بیشتر افراد سطح تحصیلات دانشگاهی داشتند و در میان شرکت‌کنندگان شش نفر فرزندی نداشتند و دامنه سنی افراد از ۲۲ تا ۵۴ سال بود و مدت ازدواج افراد از یک تا ۱۵ سال بود. بعد از کدگذاری مرحله‌به‌مرحله متن مصاحبه‌ها، تعداد ۲۰۷ کدباز به دست آمد که در نهایت ۷ مضمون اصلی برای بیان تجارب زیسته‌ی مصاحبه‌شونده‌ها و چگونگی معنا کردن این تجربیات، از داده‌ها استخراج شدند. نحوه بیان مضمون‌ها به گونه‌ای بود که ضمن توصیف دقیق تجربیات پاسخ‌گویان به نحوه‌ی معنایابی این تجربیات نیز پرداخته شده است؛ بنابراین در همین مرحله توصیف دقیق مضمون‌ها صورت گرفت. مضمون‌های اصلی استخراج شده در این پژوهش شامل: «ناشناختگی»، «پوشاندن خلأ احساسی و ذهنی»،

«گسترده‌گی سرگرمی شبکه‌های اجتماعی»، «اعتیاد به اینترنت»، «فعالیت‌های جنسی آنلاین»، «معضلات روان‌شناختی و جامعه‌شناختی» و «تحریف واقعیت» است.

۱) ناشناختگی

شبکه‌های اجتماعی مجازی برای کاربران این امکان را فراهم می‌کند که بتوانند مخفیانه عمل کردن و ناشناختگی (گمنامی) را تجربه کنند. ناشناختگی که برخی آن را به‌عنوان اصلی‌ترین امتیاز فضای مجازی می‌شناسند ممکن است به عامل استفاده‌ی افراطی از اینترنت و همچنین بروز و شیوع انواع انحرافات اجتماعی، جنسی و انجام اقدامات خارج از عرف و غیرقانونی منجر شود (Lazakidou, 2012). در این رابطه شرکت‌کننده کد ۹ می‌گوید:

«شبکه‌های اجتماعی باعث ایجاد محلی برای ارتباط شده و در این نوع ارتباطات می‌توان از چیزی که در واقعیت هستیم دورباشیم. به‌خاطر اینکه شناخته نمی‌شیم تو این فضاها بهترین جا برای کلاهبردارها و آدم‌های بد ذات است که قصد اذیت کردن بقیه را دارند و می‌خوان سوءاستفاده بکنن. علاوه بر این گمنامی می‌تواند سبب ایجاد برخی آسیب به زوج‌ها بشه. فضای مجازی علاوه بر امکان ارتباط‌های گسترده می‌توان حساب جعلی نیز ایجاد کرد و هرگز کسی نفهمه که تو کی هستی و این خود باعث میشه که ریسک بیشتری در تجربه‌ی روابط جنسی آنلاین بشه و کاربرها بی‌پروا تر عمل کنن.»

بنابراین گمنامی به‌عنوان اصلی‌ترین امتیاز فضای مجازی ممکن است در جهت شکل‌گیری استفاده بی‌رویه از فضای اجتماعی مجازی در زمینه‌های ناپه‌نجانار، سبب ایجاد برخی آسیب‌های اجتماعی و خانوادگی گردد و ممکن است افراد تحت تأثیر تصور امن بودن این محیط به دنبال محافظت از خود نباشند در صورتی که تا این اندازه غیرواقعی بودن آن می‌تواند به آسیبی جدی تبدیل شود.

۲) پوشاندن خلأ احساسی و ذهنی

برای افرادی که از سلامت روانی یا احساسی برخوردار نیستند (به‌عنوان مثال: عزت‌نفس

پایین، اعتماد به نفس پایین، عدم برخورداری از مهارت کافی برای برقراری ارتباط و عدم ارضای نیازهای عاطفی احساسی) استفاده از فضای مجازی فرصت مناسبی است تا نیازهای ناکام مانده‌ی خود را برطرف کنند؛ شبکه‌های اجتماعی مجازی به محملی برای جستجو و ارضای کنجکاوی‌های جوانان نیز تبدیل شده است. این ابزار، زمینه‌ای را برای پرورش تعاملات خیال محور ایجاد می‌کند که پتانسیل اعتیاد به عشق خیالی (رمانس) را دارد (Elsayed, 2021; Sechi et al, 2021). شرکت کننده کد ۷ در این رابطه می‌گوید:

«زن‌ها و مردهایی که اعتماد به نفس ندارند و فکر می‌کنن که زشتن و همیشه برای این که حالشون خوب باشه یکی باید بهشون بگه چهره‌ی قشنگ و بدن قشنگی دارن بیشتر تو فضای مجازی هستن تا این تأیید رو از بقیه بگیرن. شاید بشه اینگونه بیان کرد کسانی که توی فنون ارتباطی و کلامی ضعف دارن و در موقعیت‌های اجتماعی اعتماد به نفس و یا اینکه مورد پذیرش قرار نمی‌گیرن به شدت جذب شبکه‌های اجتماعی میشن.»

شرکت کننده کد ۲ در این رابطه می‌گوید:

«کسایی که تو جامعه خیلی دچار سرخوردگی می‌شن بیشتر میرن تو فضای مجازی و بیشتر خیال پردازی می‌کنن مثلاً یک کارگر ساده ساختمانی در فضای مجازی از خودش یک مهندس می‌سازد و برای خودش خیال بافی می‌کنه که واقعاً هست. حتی کسایی که روابط اجتماعی خوبی ندارند همیشه دنبال این که یه پارتنری پیدا کنن یا حالا یه دوستی پیدا کنن که این کمبودهای اونا رو پوشش بده و به چشم نیاد که آدم‌های جذاب نیستند و یا اینکه سعی می‌کنند که تو فضای مجازی آن چیزی که دوست دارند باشند و نشون بدن دیگه اون نقطه ضعف خودشونو نشون ندن و خود رو یایشون باشن.»

شرکت کننده کد ۷ در این رابطه می‌گوید:

«فضای مجازی باعث میشه آدم‌هایی که شبیه هم فکر می‌کنند بیشتر به هم نزدیک بشن و بیشتر همدیگر رو پیدا کنند مثلاً ترنس‌ها در حالت عادی خیلی کسی رو دور خودشون پیدا نمی‌کنند که بتونن باهاش حرف بزنند و شبیه اون‌ها فکر بکنه اما فضای مجازی این فرصت رو بهشون میده که با ترنس‌های دیگه تو جاهای مختلف ارتباط برقرار

کنند و از اون گذشته گرایش‌های فکری و این اقلیت‌های رفتاری و مذهبی هم چنین فرصتی براشون محیا میشه و بیشتر سعی میکنن کنار هم جمع بشن.»

طبق نتایج مستخرج از مصاحبه‌ها و پیشینه پژوهشی می‌توان اذعان داشت پوشش خلأ عاطفی و روانی از طریق شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌تواند تأثیرات منفی بر روابط زناشویی داشته باشد. هنگامی که افراد برای پر کردن شکاف‌های عاطفی یا ذهنی خود در زندگی به شبکه‌های اجتماعی روی می‌آورند، می‌تواند منجر به غفلت از رابطه زناشویی آن‌ها شود. این می‌تواند زمانی اتفاق بیفتد که حداقل یکی از شرکا زمان زیادی را در شبکه‌های اجتماعی سپری کند یا روابط آنلاین خود را بر رابطه با همسرش اولویت دهد. علاوه بر این، پوشاندن خلأ عاطفی و ذهنی از طریق شبکه‌های اجتماعی می‌تواند باعث ایجاد فقدان صمیمیت عاطفی در رابطه شود. صمیمیت عاطفی جنبه مهمی از یک رابطه سالم است و زمانی که شرکا برای برآورده کردن نیازهای عاطفی خود به رسانه‌های اجتماعی تکیه می‌کنند، می‌تواند منجر به عدم ارتباط عاطفی و فاصله در رابطه شود.

۳) گستردگی سرگرمی شبکه‌های اجتماعی مجازی

تعدد و تنوع شبکه‌های اجتماعی مجازی در تلاقی با انگیزه‌ها و اهداف مختلف کاربران شبکه‌های اجتماعی اشکال جدیدی از فراغت و سرگرمی را پدید می‌آورند که بدون محدودیت‌های فراغت در فضای واقعی، جذابیت‌های زیادی برای افراد ایجاد می‌کند. در واقع دسترسی به شبکه‌های مجازی، فرصت‌ها و زمینه‌های بی‌مانندی را برای تجارب فراغتی ایجاد کرده است ((Mani et al, 2021; Poursmaeil et al, 2021). شرکت‌کننده کد ۲ در این رابطه می‌گوید:

«شبکه‌های اجتماعی مجازی انقدر متنوع هستن و قابلیت‌های متفاوتی دارن که می‌تونن خیلی از محدودیت‌های فضای واقعی را از بین ببرن و همین جذاب‌ترین ویژگی است که دارن و باعث به وجود اومدن یک تفریح جدید و وقت‌گذرونی شده که باعث میشن تجربه‌های داشته باشیم که شاید هرگز نتونیم در دنیای واقعی بهش برسیم. می‌تونیم بشینیم پشت لب تاب و بصورت زنده موزه‌ی لوور فرانسه رو ببینیم این معرکه نیست؟»

شرکت کننده کد ۱۵ در این رابطه می گوید:

«شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌تونن خیلی از نیازهای ما را برآورده کنن نیاز به آموزش، تفریح و روابط اجتماعی و خیلی چیزای دیگه و از طرفی هم می‌تونن با این امکاناتی که برای بحث و تبادل نظر بهمون میده احساسات افکارمون خودمون رو به دیگران منتقل کنیم و حتی نظر اونا نسبت به احساسات و افکار ما را در مورد خودمون بشنویم و باعث میشه که بیشتر نسبت به خودمان شناخت پیدا کنیم.»

گسترش سرگرمی در شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌تواند از چند جهت بر روابط زناشویی تأثیر منفی بگذارد. یکی از بزرگ‌ترین تأثیرات منفی گسترش سرگرمی در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر روابط زناشویی، مدت‌زمانی است که زوج‌ها در شبکه‌های اجتماعی صرف می‌کنند. اگر یک یا هر دو طرف زمان زیادی را صرف محتوای سرگرمی کنند، می‌تواند منجر به کاهش ارتباط و زمان باکیفیت در رابطه شود که به نوبه‌ی خود این می‌تواند باعث ایجاد حس قطع ارتباط یا بی‌توجهی شود و به رابطه آسیب برساند. به‌طور کلی، گسترش سرگرمی در شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌تواند با کاهش ارتباطات و زمان باکیفیت، انتظارات غیرواقعی و منحرف کردن تمرکز از تجربیات واقعی بر روابط زناشویی تأثیر منفی بگذارد.

۴) اعتیاد به اینترنت

اعتیاد به اینترنت در کشورهای توسعه‌یافته به‌عنوان یکی از پیامدهای توسعه‌ی روزافزون شبکه‌ی ارتباطات مطرح شده و آسیب‌های زیادی را برای زوج‌ها، خانواده، کودکان و جامعه به همراه داشته است (Sechi et al, 2021). اختلال اعتیاد به اینترنت مانند هر اعتیاد دیگری می‌تواند به نابودی زندگی اجتماعی، تحصیلی و حتی مالی انسان‌ها بینجامد. شایان‌ذکر است که همانند تمامی انواع اعتیاد، اعتیاد به اینترنت نیز با علائمی همچون اضطراب، افسردگی، کج خلقی، بی‌قراری، تفکرهای وسواسی و یا خیال‌بافی راجع به اینترنت همراه است (خود) (Sechi et al, 2021; Wu et al, 2021; Elsayed, 2021;)؛ قابل ملاحظه است که امروزه علاوه بر بزرگ‌ترها کودکان نیز در

خانواده‌ها به استفاده‌ی بی‌رویه از رایانه و اینترنت عادت کرده‌اند و آن‌ها نیز در واقع نسبت به این رسانه دچار اعتیاد گشته‌اند.

شرکت‌کننده کد ۱۹ در این رابطه می‌گوید:

«بچه‌ها این قدر دارن تو اینترنت می‌چرخن و یا بازی می‌کنن یا تو فضای مجازی دیگه اصلاً با خانواده هاشون حرف هم نمی‌زنن دیگه نه احترامی مونده به بزرگترانه محبتی.»

در رابطه با تأثیر استفاده بی‌رویه از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی و تأثیر آن بر عملکرد ذهنی کاربران شرکت‌کننده کد ۲۳ می‌گوید:

«وقتی گوشی پیشم نیست و اینترنت ندارم حالم یه جوریه همیشه اضطراب می‌گیرم اگر برم جایی که اینترنت نداشته باشد دلم می‌خواد نمونم و برگردم خونه تا برم تو اینترنت، آگه اینترنت نباشه استرسی می‌شم اصلاً. این روزها خیلی درگیر فضای مجازی شدم همش تو فکر اینم که تو فضای مجازی چی بکنم اصلاً خواب و خیالم شده چی پست بذارم، کامنت چی بذارم و اینا. انگار زندگی من الان داره اونجا میگذره بیشتر.»

طبق نظرات ارائه‌شده توسط شرکت‌کنندگان شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌توانند منجر به افزایش اعتیاد به اینترنت شوند که تأثیر منفی قابل توجهی بر عملکرد روابط زناشویی دارند و منجر به مسائل مربوط به مدیریت زمان، فقدان صمیمیت و قطع ارتباط می‌شوند.

۵) فعالیت‌های جنسی آنلاین

یکی دیگر از مقولاتی که مورد توجه مصاحبه‌شونده‌ها قرار گرفت فعالیت‌های جنسی آنلاین بود. از حدود دو دهه پیش، همراه با انتشار نخستین کامپیوتر رومیزی و شبکه‌های عمومی کامپیوتر در میانه دهه ۱۹۸۰، روابط جنسی آنلاین، رشد خود را آغاز کرد. نخستین مطالعات تجربی در این زمینه در میانه‌های دهه ۱۹۹۰، همراه با همه‌گیر شدن استفاده از اینترنت منتشر شد. از آن زمان به بعد، حجم انتشارات دانشگاهی در مورد فعالیت‌های جنسی مجازی به‌طور قابل توجهی افزایش یافت (Buzi et al, 2021; Bafghi & Bafghi,)

نقش فضای اجتماعی مجازی در روابط زوج‌های مراجعه کننده به دادگاه خانواده؛ احمدراد و همکاران | ۴۹۷
(2018; Wu et al, 2021). در رابطه با تأثیر فعالیت‌های جنسی آنلاین در شبکه‌های اجتماعی مجازی بر رابطه زناشویی شرکت کننده کد ۲۶ می‌گوید:

«فیلم‌های پورنی که تو فضای مجازی هست و تو سایت‌ها به راحتی میشه پیدا کرد روی رابطه جنسی خیلی اثر گذاشته و توقعات و فانتزی جنسی رو تغییر داده و باعث شده که همسران از هم تو رابطه جنسی لذت نمی‌برند و طبیعیه که از نظر عاطفی هم از هم سرد میشن همچنین یکی از عواقب بدی که داره آینه که تصویری که ما از خودمون نسبت بدنمون رابطه جنسی داریم تغییر میده و وقتی خودمونو مقایسه می‌کنیم احساس کمبود می‌کنیم و دیگه از رابطه‌هامون لذت نمی‌بریم.»

بنابراین شبکه‌های اجتماعی مجازی از طریق فراهم کردن پایگاه‌های سهل‌الوصول برای ایجاد تماس‌هایی مابین افراد با عقاید و جهت‌گیری‌های جنسی مشابه می‌تواند انزوای اجتماعی آن‌ها را از بین برده و شبکه‌سازی اجتماعی نامطلوب را تسهیل کند. به عبارتی رفتارهای جنسی آسیب‌زایی که از سوی فرهنگ عام مورد قبول نیستند می‌توانند در فضای مجازی اجتماعی مورد نشر و گسترش قرار بگیرند که این مهم می‌تواند در زمینه‌های متعددی در سلامت جسمی و روانی زوجها اختلال ایجاد کند.

تحلیل مصاحبه‌های صورت گرفته نشان داد که درگیر شدن در فعالیت‌های جنسی آنلاین نوعی خیانت عاطفی یا فیزیکی است که می‌تواند منجر به از بین رفتن اعتماد و صمیمیت در رابطه شود. علاوه بر این، فعالیت‌های جنسی آنلاین می‌تواند بر صمیمیت جنسی در رابطه تأثیر بگذارد. افرادی که در فعالیت‌های جنسی آنلاین شرکت می‌کنند، ممکن است فعالیت‌های آنلاین خود را بر انجام فعالیت‌های جنسی با شریک زندگی خود ترجیح دهند که منجر به از بین رفتن صمیمیت فیزیکی در رابطه می‌شود. به‌طور کلی، اثرات منفی فعالیت‌های جنسی آنلاین بر روابط زناشویی قابل توجه است و می‌تواند شامل خیانت، اعتیاد، قطع ارتباط و تأثیر بر صمیمیت جنسی باشد.

۶) معضلات روان‌شناختی و جامعه‌شناختی

از آنجایی که با پیشرفت فناوری، چشم‌انداز جدید و تازه‌ای برای افراد جوامع مختلف

ایجاد شده، این ابزارهای پیشرفته رسانه‌ای، هیجانات زیادی را برای گروه‌های سنی مختلف ایجاد می‌کند و باعث می‌شوند در سراسر دنیا مخاطبان فراوانی را جذب کنند. متخصصین جامعه‌شناسی و روان‌شناسی بسیاری از این نوع رسانه‌ها را به نوعی تروریسم فرهنگی و خانوادگی در بین جوامع یاد می‌کنند. این رسانه‌های تصویری، با برنامه‌های تفریحی و سرگرم‌کننده برای افراد و در مدت طولانی باعث یکسان‌سازی سلیقه قشرهای مختلف یک جامعه می‌شود. آسیب‌های روانی و اجتماعی این وسایل به مرور زمان به مزوی شدن زوجها می‌انجامد؛ به طوری که افرادی که در دوران کودکی به دلیل کمبود و نداشتن فضاهای تفریحی و آموزشی در منزل و محیط خانواده به بازی‌های آنلاین و فضای اجتماعی مجازی علاقه‌مند شدند، به مرور زمان نوعی انزوایی در آنها ایجاد می‌شود که در نتیجه باعث دور شدن آنها از اجتماع و حتی روابط زناشویی می‌گردد (Chibli, 2021; Lazakidou, 2012).

مشکلات روانی و جامعه‌شناختی ناشی از شبکه‌های اجتماعی آنلاین می‌تواند بر عملکرد روابط زناشویی تأثیر منفی بگذارد. یکی از رایج‌ترین مشکلات روانی مرتبط با شبکه‌های اجتماعی، اضطراب و افسردگی است. مطالعات نشان داده‌اند که استفاده از رسانه‌های اجتماعی می‌تواند منجر به افزایش اضطراب و افسردگی شود که می‌تواند بر خلق و خوی کلی و سلامت روان افراد در رابطه تأثیر منفی بگذارد که منجر به افزایش استرس، تحریک‌پذیری و کاهش ارتباط و صمیمیت در رابطه می‌شود. از نظر جامعه‌شناختی، استفاده از رسانه‌های اجتماعی نیز می‌تواند منجر به احساس حسادت و ناامنی شود. به عنوان مثال، افراد ممکن است زندگی و روابط خود را با دیگران در رسانه‌های اجتماعی مقایسه کنند که منجر به احساس بی‌کفایتی و ناامنی می‌شود. این می‌تواند تنش و بی‌اعتمادی را در رابطه ایجاد کند و منجر به شکست بیشتر ارتباط و مشکلات صمیمیت شود. به طور کلی، مشکلات روانی و جامعه‌شناختی ناشی از شبکه‌های اجتماعی آنلاین می‌تواند تأثیر منفی بر عملکرد روابط زناشویی داشته باشد. برای افراد مهم است که از این مسائل بالقوه آگاه باشند و با شریک زندگی خود برای ایجاد عادات سالم

رسانه‌های اجتماعی و بهبود روابط خود با یکدیگر همکاری کنند.

۷) تحریف واقعیت

رسانه‌های اجتماعی مجازی زمینه‌ی مساعدی برای انتشار تبلیغات و اطلاعات نادرست و نیز دست‌کاری ادراکات و باورهای افراد را فراهم می‌سازند. امروزه رسانه‌های اجتماعی به‌خاطر تأثیرات بالقوه‌ای که ممکن است در پی داشته باشند، بدل به جنگ‌افزار مهمی برای گروه‌های تروریستی شده‌اند (Bessarab et al, 2021). در واقع پیش از ابداع رسانه‌های اجتماعی مجازی امکان تحریف اطلاعات و واقعیت‌ها توسط افراد سودجو کمتر امکان‌پذیر بود اما به‌واسطه‌ی توسعه و پیشرفت فضای اجتماعی مجازی و ویژگی ناشناختگی آن، نشر هر مطلب نامعتبری به‌عنوان یک خبر معتبر آسان‌تر شده است. شرکت کننده کد ۱۳ در این رابطه می‌گوید:

«قبل از این که شبکه‌های اجتماعی به وجود بیان دادن اطلاعات منحصرأ در دسترسه روزنامه‌ها، تلویزیون و رادیو بود کسی جز اینا و صاحبانشون توانایی حرف زدن نداشت ولی با به وجود آمدن شبکه‌های مجازی جاده برای کسانی هموار شد که هیچ وقت هیچ رسانه‌ای برای گفتن افکار و خواسته‌هاشون وجود نداشت که الان به واسطه‌ی شبکه‌های اجتماعی مجازی صاحب رسانه شدن و می‌تونن در مقیاس‌های خیلی زیادی خواسته‌هاشونو بیان کنند و حتی طرفداران برای خودشون جذب کنن.»

شرکت کننده کد ۷ در این رابطه می‌گوید:

«صاحب رسانه باشی صاحب ارزش‌ها و افکار مردم هم هستی تقریباً، چون اون چیزی که به مردم میدی خوراک فکریشون میشه و یه زمانی این قدرت صرفاً در دست دولت بود اما الان با آمدن شبکه‌های اجتماعی این موقعیت تغییر کرده و دولت دیگر از این قدرت قبلی برای ارزش گذاری تو جامعه برخوردار نیست. شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌تونن از گاه کوه بسازند و یک موقعیت چالش برانگیز را به‌عنوان یه بحران نشر بدهند.»

تحریف واقعیت ناشی از شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌تواند بر عملکرد روابط زناشویی تأثیر منفی بگذارد. رسانه‌های اجتماعی اغلب یک نسخه ایدئال شده و

مدیریت شده از واقعیت را ارائه می‌کنند که افراد را به مقایسه زندگی و روابط خود با استانداردهای غیرواقعی سوق می‌دهد. این می‌تواند منجر به احساس بی‌کفایتی، ناامنی و رنجش شود که تأثیر منفی بر رابطه دارد. علاوه بر این، رسانه‌های اجتماعی همچنین می‌توانند به انتشار اطلاعات نادرست و روایت‌های نادرست کمک کنند و افراد را به تصمیم‌گیری بر اساس اطلاعات نادرست سوق دهند.

بحث و نتیجه‌گیری

رسانه‌های اجتماعی مجازی ابزاری چندرسانه‌ای و با تنوع کارکردی، نیازهای افراد را در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی، تفریحی و غیره تأمین می‌کنند و به‌عنوان یک رسانه اجتماعی این امکان را برای افراد فراهم کرده تا بتوانند آزادانه احساسات و اندیشه‌های خود را با دیگران به اشتراک بگذارند و به ترمیم اندیشه‌ها و غنای احساسات خود مبادرت ورزند؛ اما پیشرفت گسترده و چندجانبه ارتباطات از طریق اینترنت، موضوعات جدیدی را که در عرصه‌های گوناگون ایجاد کرده است که یک هشدار جدی برای بشر امروزی است؛ زیرا در کنار فواید قابل توجه آن‌ها، این گونه رسانه‌ها بستر مناسبی نیز برای انتشار مطالب نادرست و به چالش کشیدن ارزش‌ها دارند. شبکه‌های اجتماعی مجازی با نوعی سیطره پنهان روابط انسانی را مسخر خویش ساخته‌اند به گونه‌ای که جهت‌دهی افکار عمومی، ایجاد تحولات اجتماعی، بحران‌ها و حتی آشوب‌ها از جمله کارکردهای این فن‌آوری جدید هستند، ظهور و گسترش این رسانه همچون سایر رسانه‌های پیشین، با خود دستاوردهای مثبت و پیامدهای منفی را برای کاربران در سراسر دنیا به همراه آورده است از جمله دستاوردهای مثبت فناوری اطلاعات به‌ویژه اینترنت می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

(۱) **سرگرمی:** با استفاده از فناوری اطلاعات می‌توان از تفریحات سالم برخوردار شد و در حقیقت به‌نوعی می‌توان اوقات فراغت افراد بخصوص کودکان و نوجوانان را با بهره‌گیری از آن پر نمود.

(۲) **ارتباط سهل‌الوصول:** ارتباطات الکترونیک با استفاده از فناوری اطلاعات می‌تواند به

ارسال و دریافت پیام‌ها با حداقل زمان و هزینه مبادرت ورزد.

۳) **اطلاع‌رسانی:** امروزه می‌توان در آن واحد حجم زیادی از اطلاعات را در تمام ابعاد آموزشی و علمی، تجاری و بازرگانی، صنعتی، هنری و ... به اطلاع استفاده‌کنندگان در سراسر دنیا ارسال نمود و برای اینکه در شرایط یکسان آحاد مردم جوامع مختلف، بتوانند نسبت به یک رویداد و اطلاعات تازه آگاهی یابند، رسانه‌های اجتماعی مجازی یکی از بهترین وسیله‌ها برای این گونه اطلاع‌رسانی است.

۴) **آموزش فراگیر:** از نظر آموزشی افراد می‌توانند از اطلاعات علمی و آموزشی روز دنیا بهره‌مند گردند و از دستاوردهای آموزشی آن استفاده کنند.

اما شبکه‌های اجتماعی مجازی تنها رسانه نیستند، این ابزار در ساخت‌های مختلف حیات بشری نفوذ کرده است که با پیش کشیدن فضای مجازی در کنار دنیای واقعی، اقتضائات جدید در زمینه‌های زیستی و فرهنگی خصوصاً در حوزه زناشویی پدید آورده است؛ رسانه اجتماعی مجازی، پیامدهای منفی و مخربی را نیز برای جامعه بشری به بار آورده است به‌طور اجمالی مهم‌ترین آسیب‌های آن که تأثیر شگرفی بر روابط زناشویی زوج‌ها می‌گذارد عبارت‌اند از:

۱) **اعتیاد به اینترنت:** اعتیاد به اینترنت به سرعت رو به گسترش است و هرروز افراد جدیدی را به کام خود می‌کشد. امروزه در جهان زوج‌های بسیاری وجود دارند که به تلویزیون و اینترنت و یا سایر رسانه‌های ارتباطی معتادند. در اعتیاد به اینترنت سن و سال فاکتور کم‌اهمیتی است و مبتلایان از گروه‌های مختلف سنی به آن دچار می‌شوند. این افراد درست مانند معتادان به مواد مخدر، در صورت عدم دسترسی به خواسته‌هایشان دچار بی‌قراری، تحریک‌پذیری، عصبانیت و احساس نیاز می‌شوند. در نتیجه این اعتیاد بی‌تفاوتی آن‌ها نسبت به پذیرش مسئولیت در قبال خانواده، ازدواج و شغل رخ می‌دهد.

۲) **چت کردن‌های بی‌هدف:** ارتباطات اینترنتی در محیط چت ضمن آنکه تقویت‌کننده روابط غیر وابسته به زمان و مکان گردیده است، به محملی برای جستجو و ارضای کنجکاوی‌های زوج‌ها نیز تبدیل شده است. چت مکانی ایجاد کرده که انسان‌ها

می‌توانند در آنجا از آن چیزی که در واقعیت هستند، فاصله بگیرند و این امر می‌تواند چت را به محیطی رؤیایی و بهشت بزهکاران اینترنتی بدل سازد.

۳) هرزه‌نگاری اینترنتی: پورنو گرافی می‌تواند احتمال رفتار جنسی تهاجمی را در گروه کوچکی از زوج‌ها که از نظر جنسی پرخاشگر هستند، افزایش دهند. درگیری با پورنو گرافی اینترنتی می‌تواند بر کیفیت روابط فرد با همسر از نظر عاطفی، جنسی اثرات منفی داشته باشد همچنین منجر به بی‌توجهی افراد به سایر عرصه‌های زندگی زناشویی شود؛ بنابراین پی‌آمد هرزه‌نگاری اینترنتی برای زوج‌ها می‌تواند بسیار آسیب‌زا باشد و این توان را دارد تا به گونه‌ای بنیادین، اعمال، آداب و فرهنگ جنسی زوج‌ها را تغییر دهد و تعریف از رفتار جنسی را دگرگون سازد.

۴) اختلال‌های روان‌شناختی و رفتاری: یافته‌های مطالعات نشان داد که در شرکت کنندگانی که زمان بیشتری را صرف شبکه‌های مجازی آنلاین می‌کنند، علائم بالینی افسردگی در آنان مشهود است. در مطالعه‌ی دیگری اذعان شد که استفاده شدیدتر از فضای مجازی با پیش‌بینی افزایش تنهایی در آینده مرتبط است (CĂLIN et al, 2012; Pianese & Belfiore, 2021; Wu et al, 2021)؛ و همچنین خودباوری پایین‌تری نسبت به کسانی که زمان کمتری را صرف می‌کنند، برخوردار می‌شوند (Kalpidou et al, 2011). افسردگی، اضطراب، بی‌خوابی، خودشیفتگی، کاهش روابط رودررو، انزوا، بدبینی و ... از جمله مواردی است که بر اثر استفاده بی‌حد و بدون برنامه‌ریزی از فضای اجتماعی مجازی در زندگی زوج‌ها می‌تواند بروز پیدا کند و سایر ابعاد زندگی آن‌ها را نیز دچار اختلال سازد (Abazari et al, 2021; Abbas, 2021; Kostromina & Odintsova, 2021). استفاده از اینترنت باعث کاهش ارتباط بین زوج‌ها و خانواده می‌شود. همچنین مطالعات نشان دادند که بین اعتیاد اینترنتی و رضایت زناشویی، حل تعارضات، فعالیت‌های اوقات فراغت، روابط جنسی و گرایش مذهبی ارتباط منفی وجود دارد و عامل پیش‌بینی کننده طلاق عاطفی در بین زوج‌ها خواهد بود (Kalpidou et al, 2011).

۵) روابط اجتماعی: در رابطه با اثرات رسانه‌های اجتماعی مجازی بر روابط اجتماعی

دیدگاه‌های مختلفی بیان شده است. برخی کارکرد رسانه‌ها را در جهت تقویت همبستگی اجتماعی و بالا رفتن انسجام اجتماعی می‌دانند و در مقابل عده‌ای بر این باورند که رسانه‌ها باعث کاهش عوامل مذکور می‌گردند. در این میان، دنیس مک کوایل انواع نگرش‌ها را در این زمینه تقسیم‌بندی می‌کند و وی اذعان داشت دیدگاه خوش‌بینانه بر این امر متکی است که وجود و ظهور رسانه‌ها با ایجاد تحرک، زمینه را برای نوسازی و مدرنیزاسیون فراهم می‌آورند و از این جهت فرد در چنین جامعه‌ای از آزادی بیشتری در انتخاب‌های خود بهره می‌برد و از تنوع بیشتری در انتخاب‌های خود برخوردار می‌شود. همچنین بر طبق این دیدگاه، رسانه‌ها در راستای تأثیرگذاری هم‌گرایانه خود موجبات افزایش انسجام و همبستگی اجتماعی نیز می‌شوند. دنیس مک کوایل در رویکرد بدبینانه اذعان داشت رسانه‌ها موجب افزایش تسلط و کنترل اجتماعی شده و از این رو افراد جامعه با محدودیت انتخاب و به نوعی با محدود شدن قدرت آزادی مواجه می‌گردند که این امر خود باعث شکل‌گیری نوعی همگنی در بین افراد می‌شود. همچنین بر اساس تأثیرگذاری واگرایان رسانه‌ها، میزان همبستگی و انسجام اجتماعی افراد جامعه کاهش یافته و میزان انزوای اجتماعی افزایش می‌یابد (Luppincini, R., & Alotaibi, 2021; Pearson, 2009).

۶) **انحرافات جنسی:** انحراف عبارت‌اند است از مجموعه‌ای از رفتارهای فردی یا جمعی که در ارتباط با انتظارات، هنجارها و باارزش‌های اعلام شده و یا مورد توجه اعضاء یک گروه ناهمساز تلقی می‌شود و بر اثر بروز این رفتارها تنش‌ها یا تضادهایی به وجود می‌آید که منجر به نگرش‌های سرزنش‌آمیز می‌گردد. به‌طور کلی انحرافات در ابعاد گوناگونی قابل بررسی است که یک بعد آن بررسی انحرافات در رسانه‌هاست. همچنین ابعاد انحرافی در امر رسانه‌ها از زاویه‌های گوناگونی قابل طرح است که یکی از آنان تأثیر محتوای رسانه‌ها در توسعه انحرافات اجتماعی و مساعدسازی زمینه بروز رفتارهای انحرافی است که ناشناختگی در آن ممکن است باعث تشویق به کج‌روی، انحراف، فعالیت‌های گمراه‌کننده و مجرمانه نظیر تلاش برای موافق ساختن افراد بیشتر برای فعالیت‌های جنسی آنلاین و تماشا کردن و دانلود کردن تصاویر غیرقانونی و نامشروع شود.

با توجه به مطالعات و مشاهدات از آنجا که خانواده باعث ایجاد وظایف متعدد در ابعاد مختلف از جمله فعالیت‌های اقتصادی، مراودات عاطفی، مراقبت از همسر و فرزندان و توجه به سلامت روانی و جسمانی می‌شود، می‌توان نتیجه گرفت استفاده بی‌رویه از رسانه‌ها به خصوص فضای مجازی اجتماعی، می‌تواند آغازگر آسیب‌های متعددی از جمله وابستگی مفرط به فناوری، جدایی و احساس تنهایی، اعتیاد اینترنتی، افسردگی و احساس بی‌حوصلگی، مشکلات شخصی، خانوادگی، ارتباطی، عاطفی، روانی، جسمی، اقتصادی و... در زوجها شود.

ملاحظات اخلاقی

به منظور رعایت اصول اخلاقی، پیش از اجرای پژوهش تمامی شرکت‌کنندگان در جریان اهداف پژوهش قرار گرفتند و با رضایت کامل ابزارها را تکمیل نمودند. همچنین، به شرکت‌کنندگان در پژوهش اطمینان داده شد که تمامی اطلاعات آنان محرمانه باقی می‌ماند.

کد اخلاق: IR.IUMS.REC.1398.1317

حامی مالی

این مقاله مستخرج از طرح بررسی کیفی و کمی تأثیر شبکه اجتماعی مجازی بر خانواده در سال ۱۴۰۰ است که توسط دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران، دانشکده علوم رفتاری و سلامت روان مورد حمایت مالی قرار گرفته است.

مشارکت نویسندگان

تمامی نویسندگان در انجام این پژوهش مشارکت داشته‌اند.

تعارض در منافع

نویسندگان این مقاله اظهار می‌دارند که هیچ‌گونه تعارض منافی در مورد این مقاله وجود ندارد.

تشکر و قدردانی

از تمامی مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر کمال تشکر و قدردانی می‌گردد.

ORCID

Farid Ahmadrad

 <https://orcid.org/0000-0002-7627-8645>

Mohsen Jadidi

 <https://orcid.org/0000-0002-7472-3127>

Mohammad Bagher

 <https://orcid.org/0000-0002-5783-8512>

SaberiZafarghandi

Samaneh Sadat

 <https://orcid.org/0000-0002-8100-1317>

Sarkeshikian

References

- Abazari, Z., Mazidi Sharafabadi, A. M., & Hashemi, S. (2021). Impact of Social Networks on Citizenship Education of Young Generation in the Context of Islamic Republic of Iran: A Lived Experience. *Iranian Journal of Comparative Education*, 4(2), 1159-1177.
- Abbas, H. A. (2021). Effects of personality disorders and attitudes towards social networking services: evidence from family business successors in the Arab world. *Journal of Family Business Management*.
- Afolaranmi, A. O. (2020). Social Media and Marital Choices: Its Implications on Contemporary Marriage. *IGWEBUIKE: An African Journal of Arts and Humanities*, 6(4), 130-153.
- Ali, S., Islam, N., Rauf, A., Din, I. U., Guizani, M., & Rodrigues, J. J. (2018). Privacy and security issues in online social networks. *Future Internet*, 10(12), 114.
- Ali, S., Saeed, M. H., Aldreabi, E., Blackburn, J., De Cristofaro, E., Zannettou, S., & Stringhini, G. (2021). *Understanding the Effect of Deplatforming on Social Networks*. 13th ACM Web Science Conference 2021,
- Bacigalupe, G., & Lambe, S. (2011). Virtualizing intimacy: Information communication technologies and transnational families in therapy. *Family process*, 50(1), 12-26.
- Bandura, A. (1997). *The nature and structure of self-efficacy*. In *his Self-efficacy: The exercise of control*. 35-80. In: New York, NY: Freeman Company.
- Bandura, A. (2006). Adolescent development from an agentic perspective. *Self-efficacy beliefs of adolescents*, 5(1-43).
- Bessarab, A., Mitchuk, O., Baranetska, A., Kodatska, N., Kvasnytsia, O., & Mykytiv, G. (2021). Social Networks as a Phenomenon of the Information Society. *Journal of Optimization in Industrial Engineering*, 14(1), 35-42.
- Bobrova, L. (2021). *Positive and Negative Aspects of the Social Media Influence on Value Orientations in Adolescence*. Publishing House "Baltija Publishing".
- Brady, K. P., Holcomb, L. B., & Smith, B. V. (2010). The use of alternative social networking sites in higher educational settings: A case study of the e-learning benefits of Ning in education. *Journal of interactive online learning*, 9(2).
- Broderick, C. B. (1993). *Understanding family process: Basics of family systems theory*. Sage.
- Bryant, J., & Oliver, M. B. (2009). *Media effects: Advances in theory and research*. Routledge.
- Buzi, R. S., Madanay, F. L., & Fujimoto, K. (2021). Sexual and social

- networks, venue attendance, and HIV risk among young men who have sex with men. *AIDS care*, 33(5), 639-644.
- CĂLIN, M. F., SANDU, M. L., & Tastaman, C. I. (2021). *The Relationship between Time Spent on Social Networks and the Level of Anxiety and Depression in Adolescents*. Year XVII-no. 1/2021, 163.
- Caplan, S. E. (2003). Preference for online social interaction: A theory of problematic Internet use and psychosocial well-being. *Communication research*, 30(6), 625-648.
- Caprara, G. V., Regalia, C., Scabini, E., Barbaranelli, C., & Bandura, A. (2004). Assessment of filial, parental, marital, and collective family efficacy beliefs. *European Journal of Psychological Assessment*, 20(4), 247-261.
- Cheal, D. (2002). *Sociology of family life*. Springer.
- Chibli, M. (2021). *Future Sociability in Public Spaces. The Dialectics of Urban and Architectural Boundaries in the Middle East and the Mediterranean*, 211-239.
- Clark, L. S. (2009). Digital media and the generation gap: Qualitative research on US teens and their parents. *Information, Communication & Society*, 12(3), 388-407.
- Conti, M., Hasani, A., & Crispo, B. (2011). *Virtual private social networks. Proceedings of the first ACM conference on Data and application security and privacy*,
- Corrie, S., & Callanan, M. M. (2001). Therapists' beliefs about research and the scientist-practitioner model in an evidence-based health care climate: A qualitative study. *British Journal of Medical Psychology*, 74(2), 135-149.
- Daneback, K., Cooper, A., & Månsson, S.-A. (2005). An Internet study of cybersex participants. *Archives of sexual behavior*, 34(3), 321-328.
- Elsayed, W. (2021). The negative effects of social media on the social identity of adolescents from the perspective of social work. *Heliyon*, 7(2), e06327.
- Galvin, K., Dickson, F., & Marrow, S. (2006). *Systems theory: Patterns and (W) holes in family communication. In engaging theories in family communication—Multiple perspectives*. In: Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc.
- Ghazanfar, S., Zeeshan, M., Kifayat, U., Shehnaz, S., & Hussain, M. (2015). Changes in family values due to information communication technologies. *Explorer*, 1(10), 385-389.
- Gholamzadeh Bafghi, T., & Jamali Bafghi, T. (2018). Study of the relationship between membership in virtual social networks and marital satisfaction among married women and men. *jiera*, 12(Special Issue), 1151-1165.

- Haddon, L. (2011). Domestication analysis, objects of study, and the centrality of technologies in everyday life. *Canadian journal of communication*, 36(2), 311-323.
- Harrison, R. A., Bradshaw, J., Forrester- Jones, R., McCarthy, M., & Smith, S. (2021). Social networks and people with intellectual disabilities: A systematic review. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 34(4), 973-992.
- Huisman, S., Edwards, A., & Catapano, S. (2012). The impact of technology on families. *International Journal of Education and Psychology in the Community*, 2(1), 44-62.
- Humphreys, L. (2005). Cellphones in public: social interactions in a wireless era. *New Media & Society*, 7(6), 810-833.
- Igartua, J.-J., & Moral, F. (2012). Psicología de los medios: panorama y perspectivas. *Escritos de Psicología (Internet)*, 5(3), 1-3.
- Jadidi, M., Ahmadrad, F., Sarkeshikian, S. S., & Moradpoor, M. S. (2023). Validation of gambling related cognitions scale-Iranian version (GRCS-IR). *Addiction & Health*, 15(4), 275.
- Kalpidou, M., Costin, D., & Morris, J. (2011). The relationship between Facebook and the well-being of undergraduate college students. *CyberPsychology, behavior, and social networking*, 14(4), 183-189.
- Kim, J. H., Lau, C., Cheuk, K. K., Kan, P., Hui, H. L., & Griffiths, S. M. (2010). Brief report: predictors of heavy Internet use and associations with health- promoting and health risk behaviors among Hong Kong university students. *Journal of adolescence*, 33(1), 215-220.
- Kostromina, S. N., & Odintsova, M. M. (2021). *Semantics of life models in the information field of social networks*.
- Lanigan, J. D. (2009). A sociotechnological model for family research and intervention: How information and communication technologies affect family life. *Marriage & Family Review*, 45(6-8), 587-609.
- Lawlor, K., De Róiste, Á., & Devlin, M. (2007). *Young people in contemporary Ireland*. Gill & Macmillan.
- Lazakidou, A. A. (2012). *Virtual communities, social networks and collaboration* (Vol. 15). Springer Science & Business Media.
- Lou, L. L., Yan, Z., Nickerson, A., & McMorris, R. (2012). An examination of the reciprocal relationship of loneliness and Facebook use among first-year college students. *Journal of Educational Computing Research*, 46(1), 105-117.
- Luppicini, R., & Alotaibi, S. (2021). A Systematic Research Review of Internet Addiction and Identity. *International Journal of Cyber Behavior, Psychology and Learning (IJCPL)*, 11(1), 1-19.
- Mani, A., Varshney, L., & Pentland, A. P. (2021). Quantization games on social networks and language evolution. *IEEE Transactions on Signal*

Processing.

- Mascheroni, G. (2014). Parenting the mobile internet in Italian households: Parents' and children's discourses. *Journal of Children and Media*, 8(4), 440-456.
- Mesch, G. S. (2006). Family characteristics and intergenerational conflicts over the Internet. *Information, Communication & Society*, 9(4), 473-495.
- Millham, M. H., & Atkin, D. (2018). Managing the virtual boundaries: Online social networks, disclosure, and privacy behaviors. *New Media & Society*, 20(1), 50-67.
- Pagán, F. J. B., Martínez, J. L., Máiquez, M. C. C., & Reche, I. S. C. (2021). Participation in social networks by secondary school students. *Educación XXI*, 24(1), 1-20.
- Pearson, E. (2009). *All the World Wide Web's a stage: The performance of identity in online social networks*. First Monday.
- Pianese, T., & Belfiore, P. (2021). Exploring the social networks' use in the health-care industry: a multi-level analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(14), 7295.
- Pouresmaeil, M., Shahrokhi, A., Hosseinzadeh, K., Ziapour, A., & Rahimi, F. (2021). Presence in virtual social networks and health promoting behaviors of medical students. *Journal of Public Health*, 29(6), 1463-1469.
- Procentese, F., & Gatti, F. (2019). People- nearby applications and local communities: Questioning about individuals' loneliness and social motivations toward people- nearby applications. *Journal of Community Psychology*, 47(5), 1282-1294.
- SaberiZafarghandi, M. B., ahmadradeh, F., jadidi, M., sarkeshikian, S. A., & karimkhani, F. (2023). Development and validation of the Social Media Sites Addiction Scale in Iran (SMSAS-IR). *Quarterly of Educational Measurement*, 13(51), -. doi: 10.22054/jem.2023.67445.3365. (in Persian)
- Scotto di Luzio, S., Procentese, F., & Guillet-Descas, E. (2014). *La relazione allenatore-atleta in adolescenza: implicazioni per il benessere percepito: uno studio qualitativo*. La relazione allenatore-atleta in adolescenza: implicazioni per il benessere percepito: uno studio qualitativo, 50-72.
- Sechi, C., Loi, G., & Cabras, C. (2021). Addictive internet behaviors: The role of trait emotional intelligence, self- esteem, age, and gender. *Scandinavian Journal of Psychology*, 62(3), 409-417.
- Seyedfatemi, N., Asl, M. A., Bahrami, R., & Haghani, H. (2021). The effect of the virtual social network-based psycho-education on the hope of family caregivers of clients with severe mental disorders. *Archives of*

- Psychiatric Nursing*, 35(3), 290-295.
- Stevenson, O. (2011). From public policy to family practices: Researching the everyday realities of families' technology use at home. *Journal of Computer Assisted Learning*, 27(4), 336-346.
- Villegas, A. (2013). The influence of technology on family dynamics. *Proceedings of the New York State Communication Association*, 2012(1), 10.
- Wait, D., & White, J. M. (1999). Computers and the family life: A family development perspective. *Journal of Comparative Family Studies*, 30(1), 1-15.
- Wajcman, J., Bittman, M., & Brown, J. E. (2008). Families without borders: Mobile phones, connectedness and work-home divisions. *Sociology*, 42(4), 635-652.
- Wu, J., Qu, J., & Yu, G. (2021). Behavior prediction based on interest characteristic and user communication in opportunistic social networks. *Peer-to-Peer Networking and Applications*, 14(2), 1006-1018.
- Zaphiris, P. (N.D). *Simulating social networks of online communities: simulation as a method for sociability design*.
- Zavaleta-Valenzuela, R. F., MendezVergaray, J., Hinostroza, L. D. V., Flores, E., & Huayta-Franco, Y. J. (2021). Impact of social network addiction in adolescents. Review. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 12(6), 4234-4239.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

استناد به این مقاله: احمدراد، فرید، جدیدی، محسن، صابری ظفرقندی، محمدباقر، سرکشیکیان، سمانه سادات. (۱۴۰۲). نقش فضای اجتماعی مجازی در روابط زوج‌های مراجعه کننده به دادگاه خانواده، فصلنامه مطالعات رسانه‌های نوین، ۹(۳۵)، ۴۷۵-۵۱۰. DOI: 10.22054/nms.2023.68821.1419

New Media Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License..